

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

Təsdiq edirəm

Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:

dos. Zaur Məmmədov

" 09 " 09 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050101 Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimliyi

Fakültə: Filologiya və ibtidai təhsil

Kafedra: Azərbaycan dili və ədəbiyyat

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Azərbaycan xalq ədəbiyyatında dastan yaradıcılığı. Lənkəran Dövlət Universitetinin 16.07.2025-ci il tarixli 4/91 sayılı əmri ilə nəşr hüququ verilmişdir.

Kodu: İPFS-B 08

Tədris ili: IV (2025/2026), VII

Tədris yükü: Auditoriya saati – 60 saat. (30 saat müh., 30 saat sem.)

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 6 kredit

Auditoriya №:

Saat:

II. Müəllim haqqında məlumat: Qədim İgid oğlu Rıfəllayev, fil.ü.f. dok., dosent.

Məsləhət günləri və saati:

E-mail ünvanı: qedim73@mail.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Əli Məmmədov küçəsi - 40 , 2 saylı tədris korpusu

III. Təvsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əsas ədəbiyyat

1. Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi. VI cildə, I cild Bakı, Elm, 2006
2. A. Nəbiyev. Azərbaycan xalq ədəbiyyatı. I hissə. Bakı, Ozan, 2004
3. A. Nəbiyev. Azərbaycan xalq ədəbiyyatı. II hissə. Bakı, Ozan, 2004
4. V. Vəliyev. Azərbaycan folkloru. Bakı, 1975
5. P. Əfəndiyev. Azərbaycan xalq ədəbiyyatı. Bakı, 1980
6. Azərbaycan xalq dastanları. 5 cildə. Toplayıb və tərtib edən Ə. Axundov, M.H. Təhmasib, N. Seyidov. Bakı, Lider, 2005
7. M. Təhmasib. Azərbaycan xalq dastanları. Bakı, Elm, 1972
8. V. Vəliyev. Azərbaycan qəhrəmanlıq dastanları Bakı, ADU nəşri, 1980.
9. Vəliyev K. Dastan poetikası. Bakı, yazıçı, 1984.
10. Cəfərli m. Azərbaycan məhəbbət dastanları. Bakı, Elm, 2010

Əlavə ədəbiyyat

1. Cəfərov N. Türk xalqları ədəbiyyatı I.cild, Qədim dövr. Bakı, Çarşıoğlu, 2004.
2. Alizadə S. Dədə Qorqud. (Əsli və sadələşdirilmiş nüsxələr) Bakı, Öndər, 2004
3. Koroğlu Tərtib edən M.H. Təhmasib. Bakı, Gənclik, 1975.

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənlərin tədris olunmasına zərurət yoxdur.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənlərin tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Azərbaycan xalq ədəbiyyatında dastan yaradıcılığı filoloji təhsil istiqamətində zəruri fənlərdən biridir. Bu fənn vasitəsilə tələbələr xalqımızın ən qədim şifahi yaradıcılıq nümunələrindən olan xalq nəsrinə tanış olur, dastan yaradıcılığı və onun əsas səciyyəsinə öyrənirlər. Məqsəd şifahi xalq yaradıcılığında dastan yaradıcılığı ilə yanaşı onu təbliğ etmək, qorumaq, yaşatmaq və gələcək nəsillə şifahi şəkildə verə bilməkdir. Bu məqsədi həyata keçirməkdən ötrü tələbələr həm nəzəri, həm də folklor təcrübəsi yolu ilə praktik vərdislərə yiyələnəli, folklor hadisələri barədə sərbəst şəkildə fikir söyləməyi bacarmalıdırlar.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə

alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə:

Tələbələrə biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə, 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. Əgər fənn üzrə həm seminar və həm də laboratoriya varsa onda 10 bal seminara, 10 bal isə laboratoriyaya görə verilir. Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır. İmtahan biletinə, bir qayda olaraq fənn üzrə proqram materialını əhatə edən 5 sual daxil edilir. Hər sual 10 bala qədər qiymətləndirilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal-tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladıqı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semester ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladıqı bala əlavə olunmur. Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam –intizam qaydalarını pozduqda onun haqqında əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir göröləcək.

X. Təqvim mövzu planı: Mühazirə 30 saat, seminar 30 saat. Cəmi: 60 saat

№	Keçirilən mühazirə məşğələlərinin məzmunu	Müh.	Tarix
1	2	3	4
1.	Mövzu: "Azərbaycan xalq ədəbiyyatında dastan yaradıcılığı" fənni haqqında məlumat. Plan: 1. Dastan janrı və onun səciyyəvi xüsusiyyətləri 2. Dastan və ya epos. 3. Arxaik və klassik dastanlar Mənbə: 1,2,3,4,5	2	
2.	Mövzu: Qədim türk eposu. Oğuznamələrin türk dastançılığında yeri. Plan: 1. "Yaradılış" dastanı 2. "Alp Ər Tonqa" dastanı 3. "Şu" dastanı 4. "Ərgənəkon" dastanı Mənbə: 1,2,3,4,5,7	2	
3.	Mövzu: "Kitabi-Dədə Qorqud" daqstanı Plan: 1. "Kitabi-Dədə Qorqud"un tədqiqi.	2	

	2. "Kitabi-Dədə Qorqud"un tərbiyəvi əhəmiyyəti. Mənbə: 1,2,3,4,5,7		
4.	Mövzu: "Kitabi-Dədə Qorqud"da obrazlar sistemi Plan: 1. Qazan xan obrazı 2. Dədə Qorqud obrazı 3. Mifik obrazlar 3. Aruz qoca obrazı Mənbə: 1,2,3,4,5	2	
5.	Mövzu: "Koroğlu" dastanı. Plan: 1. «Qafqaz-Anadolu» versiyası və onun variantları 2. «Türküstan versiyası» 3. Koroğlu və onun dəliləri 4. Qadın obrazları 5. Yardımcı surətlər Mənbə: 1,2,3,4,5	2	
6.	Mövzu: Qaçqınlıq dastanları Plan: 1. "Molla Nur" dastanı 2. "Qaçq Nəbi" dastanı 3. "Qaşq Kərəm" dastanı Mənbə: 1,2,3,4,5	2	
7.	Mövzu: Məhəbbət dastanları və onların təsnifi. Plan: 1. Məhəbbət dastanlarının səciyyəvi xüsusiyyətləri 2. Məhəbbət dastanlarının təsnifi Mənbə: 1,2,3,4,5	2	
8.	Mövzu: Məhəbbətlə qəhrəmanlıq hədudlarında dayanan dastanlar. Şah İsmayıl dastanı Plan: 1. Məhəbbətlə qəhrəmanlıq hədudlarında dayanan dastanlar və onların səciyyəsi 2. "Şah İsmayıl" dastanı Mənbə: 1,2,3,4,5,6	2	
9.	Mövzu: Adi məhəbbət dastanları. "Əsli və Kərəm" dastanı Plan: 1. Adi məhəbbət dastanlarının səciyyəsi 2. "Əsli və Kərəm" dastanı Mənbə: 1,2,3,4,5	2	
10.	Mövzu: Avtobiografik dastanlar: (aşiq-məşuq dastanları (Valeh və Zərnigar), butalanma yolu ilə yaranan dastanlar (Abbas və Gülgəz)) 1. Avtobiografik dastanların əsas səciyyəsi 2. Aşiq-məşuq dastanları (Valeh və Zərnigar) 3. Butalanma yolu ilə yaranan dastanlar (Abbas və Gülgəz) Plan: Mənbə: 1,2,3,4,5,6	2	
11.	Mövzu: Məcəzi məhəbbət dastanları Plan: 1. Məcəzi məhəbbət dastanlarının əsas xüsusiyyətləri 2. "Tahir və Zöhrə" dastanı Mənbə: 1,2,3,4,5,7	2	

12.	Mövzu: Ənənəvi dastan süjetləri əsasında yaranan dastanlar. "Aşıq Qərib" dastanı Plan: 1. Ənənəvi dastan süjetləri əsasında yaranan dastanlar 2. "Aşıq Qərib" dastanı Mənbə: 1,2,3,4,5,7	2	
13.	Mövzu: Ailə-əxlaq dastanları. "Alı Xan və Pəri xanım" dastanı Plan: 1. Ailə-əxlaq dastanlarının səciyyəsi 2. "Alı Xan və Pəri xanım" dastanı Mənbə: 1,2,3,4,5,6	2	
14.	Mövzu: Bayatılı dastanlar. «Yaxşı və Aşıq» dastanı Plan: 1. Bayatılı dastanlar. 2. «Yaxşı və Aşıq» dastanı Mənbə: 1,2,3,4,5	2	
15.	Mövzu: Yazılı ədəbiyyatda dastan yaradıcılığı Plan: 1. Qədim dövr dastan yaradıcılığı 2. Orta dövr dastan yaradıcılığı 3. Yeni dövr dastan yaradıcılığı Mənbə: 1,2,3,4,5	2	
	Cəmi:	30 saat	

No	Keçirilən seminar məşğələlərinin məzmunu		
1.	"Azərbaycan xalq ədəbiyyatında dastan yaradıcılığı" fənni haqqında məlumat.	2	
2.	Qədim türk eposu. Oğuznamələrin türk dastançılığında yeri.	2	
3.	"Kitabi-Dədə Qorqud" daqstanı	2	
4.	"Kitabi-Dədə Qorqud" da obrazlar sistemi	2	
5.	"Koroğlu" dastanı.	2	
6.	Qaçaqçılıq dastanları	2	
7.	Məhəbbət dastanları və onların təsnifi.	2	
8.	Məhəbbətlə qəhrəmanlıq hüdudlarında dayanan dastanlar. Şah İsmayıl dastanı	2	
9.	Adi məhəbbət dastanları. "Əsli və Kərəm" dastanı	2	
10.	Avtobioqrafik dastanlar: (aşiq-məşuq dastanları (Valeh və Zərnigar), butalanma yolu ilə yaranan dastanlar (Abbas və Gülgəz))	2	
11.	Məcəzi məhəbbət dastanları	2	
12.	Ənənəvi dastan süjetləri əsasında yaranan dastanlar. "Aşıq Qərib" dastanı	2	
13.	Ailə-əxlaq dastanları. "Alı Xan və Pəri xanım" dastanı	2	
14.	Bayatılı dastanlar. «Yaxşı və Aşıq» dastanı	2	
15.	Yazılı ədəbiyyatda dastan yaradıcılığı	2	

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar: Tələbələr Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatında dastan yaradıcılığı kursunu həm nəzəri, həm də praktik cəhətdən mənimsəyərək, lazımı vərdislərə yiyələnəli, folklorşünaslıq hadisələrindən sərbəst baş çıxarmağı bacarmalı, folklor süjetlərini, nəzəri məsələləri təhlil etməyi, aydınlaşdırmağı bacarmalıdır.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

- tələbələr xalqımızın ən qədim şifahi yaradıcılıq örnəklərindən olan xalq nəsrilə tanış olur;
- dastan yaradıcılığı və onun əsas səciyyəsinə mənimsəyir, strukturu ilə tanış olur;
- dastan yaradıcılığını mənimsəməklə onu təbliğ etmək, qorumaq, yaşatmaq və gələcək nəsillə şifahi şəkildə verə bilmək kimi məqsədlər qarşıya qoyulur;

-tələbələr həm nəzəri, həm də folklor təcrübəsi yolu ilə praktik vərdislərə yiyələnir, folklor hadisələri barədə sərbəst şəkildə fikir söyləməyi bacarırlar.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV: Kollektiv sualları:

I Kollektiv sualları

1. Dastan yatradiçılığı aşıq ədəbiyyatının tərkib hissəsi kimi
2. Dastan janrı və onun səciyyəvi xüsusiyyətləri
3. Qəhəmanlıq dastanları və epos
4. Dastanların struktur poetikası
5. Dastanların quruluşu və kompozisiyası
6. Qədim türk eposu
7. "Kitabi-Dədə Qorqud" daqstanı
8. "Kitabi-Dədə Qorqud" daqstanının yazıya alınması, tədqiqi və nəşri
9. "Kitabi-Dədə Qorqud"da obrazlar sistemi
10. "Koroğlu" dastanı.
11. "Koroğlu" dastanının tədqiqi və nəşri
12. "Koroğlu" dastanının versiyaları
13. "Koroğlu" dastanının obrazları
14. Qaçaqçılıq dastanları, "Molla Nur" dastanı
15. Qaçaqçılıq dastanları, "Qaçaq Nəbi" dastanı

II Kollektiv sualları

1. Məhəbbət dastanları və onların təsnifi.
2. Məhəbbətlə qəhrəmanlıq hədudlarında dayanan dastanlar.
3. Adi məhəbbət dastanları.
4. Avtobioqrafik dastanlar
5. Bayatılı dastanlar.
6. Ailə-əxlaq dastanları.
7. Butalanma yolu ilə yaranan dastanlar
8. Məcəzi məhəbbət dastanları
9. "Əsli və Kərəm" dastanı
10. "Abbas və Gülgəz" dastanı
11. "Alı xan və Pəri" dastanı
12. "Şah İsmayıl" dastanı
13. "Yaxşı və Aşıq" dastanı
14. "Aşıq Qərib" dastanı
15. "Tahir və Zöhrə" dastanı

XV. İmtahan sualları:

1. "Azərbaycan xalq ədəbiyyatında dastan yaradıcılığı" fənni haqqında məlumat.
2. Azərbaycan folklorunda dastan janrı.
3. Qəhrəmanlıq dastanları
4. Dastan və ya epos.
5. Arxaik və klassik dastanlar
6. Qədim türk eposu
7. "Yaradılış" dastanı
8. "Alp Ər Tonqa" dastanı
9. "Şu" dastanı
10. "Ərgənəkən" dastanı
11. "Kitabi-Dədə Qorqud"un yazıya alınması, nəşri və tədqiqi
12. "Kitabi-Dədə Qorqud"un tərbiyəvi əhəmiyyəti.
13. "Kitabi-Dədə Qorqud"da obrazlar sistemi
14. Qazan xan və Qaraca Çoban obrazları
15. "Kitabi-Dədə Qorqud"da mifik obrazlar
16. "Kitabi-Dədə Qorqud"da qadın obrazları
17. "Koroğlu" dastanı. Nəşrlər və tədqiqlər

18. "Koroğlu" dastanı. Versiya və variantlar
19. "Koroğlu" dastanında əsas surətlər.
20. "Koroğlu" dastanında köməkçi surətlər
21. Qaçaqçılıq dastanları
22. "Molla Nur" dastanı
23. "Qaçaq Nəbi" dastanı
24. "Qaçaq Kərəm" dastanı
25. Məhəbbət dastanları və onların təsnifi.
26. Məhəbbətlə qəhrəmanlıq hədudlarında dayanan dastanlar və onların səciyyəsi
27. "Şah İsmayıl" dastanı
28. Adi məhəbbət dastanlarının səciyyəsi
29. "Əsli və Kərəm" dastanı
30. Avtobioqrafik dastanların əsas səciyyəsi
31. Aşıq-məşuq dastanları (Valeh və Zərnigar)
32. Butalanma yolu ilə yaranan dastanlar (Abbas və Gülgəz)
33. Məcəzi məhəbbət dastanlarının əsas xüsusiyyətləri
34. "Tahir və Zöhrə" dastanı
35. "Aşıq Qərib" dastanı
36. Ailə-əxlaq dastanlarının səciyyəsi
37. "Alı Xan və Pəri xanım" dastanı
38. Bayatılı dastanlar.
39. «Yaxşı və Aşıq» dastanı
40. Yazılı ədəbiyyatda dastan yaradıcılığı

"Azərbaycan xalq ədəbiyyatında dastan yaradıcılığı" fənninin sillabusu Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimliyi ixtisası (proqramı) üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. "Azərbaycan dili və ədəbiyyat" kafedrasının 9 sentyabr 2025-ci il tarixli iclasında təsdiq olunmuşdur (Protokol № 1).

Fənn müəllimi:

dos. Q.I. Ruffullayev

Kafedra müdiri:

dos. Q.I. Ruffullayev

Təsdiq olunmuşdur
dos. E.S. Mirzəyeva